

den van het groote al. . . en soms, dat misschien de geest ook één is zooals al de stof. . . misschien geldt ook hier het 'rien ne se perd, rien ne se forme'. . . De stof, hoewel eenheid is ook onderverdeeld, maar daar zij onbewust is, weet zij dat niet. Maar bij den geest weet ieder individueel zieltje, wat toch niet meer is dan een molecuultje bij de stof zou zijn, dat zij een aparthedje is. . . en daarom probeert dat geestelijk molecuultje de cohesie aller zielen, die er van nature is, te verbreken. . . en daarom, in plaats van eenheid te zijn, stort de geest der aarde in elkaar. . .

Plots word ik in mijn gedachten gestoord. De gevlekte hyena's beginnen te huilen. . . en ze worden geantwoord door de wolven. . . Ik zie ze niet, ze zijn in de binnen-hokken en in dit halfdonker waar, in het stage suizen van den avond, de dier-geluiden zich mengen, de doffe uitloopen-de toonvlakten der zoogdieren, gestrept met de schel geaccentueerde toonlijnen der vogels, begin ik mij in een ver oerwoud te wanen. Ik weet hoe die hyena's en wolven daar hun luguber concert geven. De wolven met de koppen gestrekt in de lucht, gebogen tot een halfcirkel, hebben in hun stemmen de wanhoop van eindelooze vlakten. De hyena's met de gedrongen neerloopende lijven en de onedele zware pooten, buigen den kop met den breeden buffersnuit naar den grond en gillen het uit; en het lijkt of een uitgetergde massa van hongerige gekken te wapen snelt. . .

Dichtbij de eenhoevigen is ook een klein hokje met herten, drie hinden en een mannetje, damhertjes wier bruin gebrande huid, nu fel zwart uitkwam op het blauwzwart van den glanzigen avond.

Een meisje gaf ze brood. . . Warme, goedge diertjes zijn het, met hun onschuldige kinderkamer-sierlijkheid.

Toch zag ik de een den ander een stukje brood afnemen. Ook al egoïsten, dacht ik. Toch is het mooier dan de mensch die bewust egoïst is. . . Maar is het dier en de mensch noodzakelijk zelfzuchtig? Er zijn toch honden die sterven voor hun meester, er zijn toch menschen die offeren. . . even dacht ik aan 'Geertje' van De Meester en aan Flaubert's 'Félicité'. Die toch niet. Och, ook in de dierenwereld is egoïsme en altruïsme reeds naast elkander aanwezig, en de bewustheid is slechts het licht dat men ontsteekt in een donkere kamer. Men ziet er nu plotseling alles in bijzonderheid, maar men weet dat het er reeds zoo moet geweest zijn, voor men het licht ontstak.

Ik loop weer door. Hoog boven de boomen vliegt een reiger en strijkt neer bij het moerasje; daar zijn zijn makers; langzaam lichten zij den voet, puntig als een vork, behoedzaam tot hij halver hoogte is, dan zetten zij hem kordaat neer. De lepelaars loopen lomper, harder. Het zijn geen deftigen, maar hun ronde klapperbek is goediger dan de medoogenloos scherpe reigersnavel, die geheel in harmonie is met den strak gespannen, slanken vorm van den reiger.